

LIETUVOS RESPUBLIKOS GENERALINĖ PROKURATŪRA

PROKURORŲ ETIKOS KOMISIJOS IŠVADA DĖL L. A. SKUNDO

2015 m. birželio 9 d. Nr. 1.6-18
Vilnius

Prokurorų etikos komisija (toliau – Komisija) 2015 m. gegužės 27 d. posėdyje, vykusiame Generalinėje prokuratūroje, dalyvaujant Komisijos nariams Vidai Ramanauskienei (Komisijos pirmininke), Alvydui Benošiui, Renaldai Kučinskaitei, Ernestui Vainui, Gintautui Valickui, sekretoriaujant Gintarei Bliujienei (Komisijos sekretorė), išnagrinėjusi L. A. skundą dėl Vilniaus apygardos prokuratūros Vilniaus apylinkės prokuratūros prokurorės D. K. galimai neetiško elgesio,

n u s t a t ė:

Generalinėje prokuratūroje 2015-03-25 gautas L. A. (toliau – ir pareiškėjas) skundas (reg. Nr. 5.6-1168) dėl Vilniaus apygardos prokuratūros Vilniaus apylinkės prokuratūros prokurorės

D. K. galimai neetiško elgesio. Skunde nurodyta, kad 2015-03-24 apeliacine tvarka nagrinėtoje baudžiamajoje byloje, kurioje jis buvo kaltinamas nusikalstamos veikos padarymu, viešame teismo posėdyje sakydama baigiamąją kalbą prokurorė ją argumentavo ir tikrovės neatitinkančiais faktais bei vertinimais, taip siekdama suformuoti jį menkinančią ir žeminančią bylą nagrinėjusios teisėjų kolegijos nuomonę. Pareiškėjo teigimu, baigiamajoje kalboje prokurorė jį apkaltinusi kartu su sutuoktine užsipuolus prokurorę 2015-01-30 iš karto po išteisinamojo nuosprendžio paskelbimo pirmosios instancijos teisme, grasinus susidoroti. Pareiškėjo vertinimu, tokiais savo veiksmais prokurorė D. K. pažeidė Lietuvos Respublikos prokurorų etikos kodekso 5.2.2, 5.3.2, 5.4.2, 5.8.1, 5.9.3, 7.5, 11 punktuose įtvirtintus prokurorams keliamus profesinės etikos reikalavimus.

Komisija, nagrinėdama skundą, surinko ir vertino tyrimui reikšmingą medžiagą. Komisijoje gauta ir prie skundo medžiagos pridėta:

1. Prokurorės D. K. 2015-05-26 paaiškinimas (gautas 2015-05-27, reg. Nr. 17.1-7767).
2. Vilniaus apygardos teismo (apeliacinė instancija) 2015-05-04 nutartis byloje, susijusioje su nagrinėjamu pareiškėjo skundu.
3. Vilniaus apygardos teismo 2015-03-24 posėdžio, kurį nurodo pareiškėjas, garso įrašas.
4. Vilniaus miesto apylinkės teismo 2014-12-18 posėdžio protokolas.
5. Prokurorės D. K. 2014-09-26 surašytas kaltinamasis aktas.
6. Vilniaus miesto apylinkės teismo 2015-01-30 nuosprendis.

Perklaudus Vilniaus apygardos teismo 2015-03-24 posėdžio garso įrašą, nustatyta, kad sakydama baigiamąją kalbą prokurorė D. K., be kitų su bylos nagrinėjimu susijusių argumentų, nurodė ir šias aplinkybes: *Būtinai turiu pasakyti, kas neliečia skundo, kad kai atėjo A. su savo žmona, irgi pareigūne, atsiimti nuosprendžio, jie pasiėmė nuosprendį ir koridoriuje abu koliojo mane paskutiniaisiais žodžiais, grasindami, kad susidoros su manimi, pradės mano atžvilgiu tarnybinių patikrinimą. Aš nežinau, kad pareigūnas gali taip elgtis, advokato nebuvo. Mane koliojo ir gana*

ilgai su grasinimais, kad su manim susidoros. Aš atlikau savo pareigą. Visą šį tyrimą buvo vien asmeniškumai mano atžvilgiu. Aš negaliu bylą padėti kažkur, specializacija ta, kad mano straipsnis 235, kita prokurorė atliko pareigą pradėdama tyrimą, o aš atlikau savo darbą. Pareigūno elgesys nėra niekaip pateisinamas (teismo posėdžio garso įrašo 17 min. 6 s).

Susipažinus su prokurorės D. K. 2015-05-26 paaiškinimu, nustatyta, kad pareiškėjo skundą prokurorė vertina kaip nepagrįstą ir vertintiną kaip suinteresuoto asmens noras bet kokiais būdais pakenkti prokurorui, tinkamai atlikusiam savo pareigą. Prokurorė neigia pareiškėjo kaltinimą šališkumu, pateikia duomenų apie ikiteisminio tyrimo, kuriame nusikalstamos veikos padarymu buvo kaltinamas pareiškėjas, ir bylos nagrinėjimo aplinkybes. Su pareiškėjo teiginiais, kad sakydama baigiamąją kalbą ji esą pažeidė Prokurorų etikos kodekso reikalavimus, prokurorė nesutinka.

Teisme pasakytos baigiamosios kalbos dalį, kurioje ji kalbėjo apie būtą incidentą, per kurį pareiškėjas ir jo sutuoktinė grasino jai susidorojimu, prokurorė vertina kaip teismui priimant sprendimą žinotinų teisiamojo asmenybę, charakterio savybes apibūdinančių aplinkybių pateikimą ir pripažįsta, kad ne visai principingai pasielgė po būto minėto incidento neįvertinusi, kad pareiškėjui, kaip policijos pareigūnui, dera laikytis etikos, bendravimo su prokuroru, moterimi taisyklių, ir nesikreipusi dėl to į pareiškėjo ir jo sutuoktinės (taip pat pareigūnės) vadovus dėl jų elgesio. Nepaisant to, prokurorės nuomone, jos kalboje paminėti faktai negali būti vertinami kaip prokurorų etikos pažeidimai, nes posėdžiui pirmininkavusi teisėja pastabų dėl jos kalbos nepareiškė.

Atsižvelgdama į visas paaiškiniame pateiktas aplinkybes prokurorė prašo tyrimą dėl galimo etikos pažeidimo nutraukti ir nenagrinętą kreipimąsi grąžinti pareiškėjui, nes tokių aplinkybių tyrimas, prokurorės teigimu, aiškiai pažeidžia prokuroro nepriklausomumo principą.

Komisijos vertinimu, pareiškėjo skunde nurodytos aplinkybės vertintinos kaip pakankamos Prokurorų etikos kodekso reikalavimų galimo pažeidimo fakto nagrinėjimui.

Nagrinėdama skundą Komisija netyrė ir nevertino:

1. Prokurorės D. K. procesinių veiksmų nurodytoje baudžiamojoje byloje teisėtumo ir pagrįstumo.

2. Prokurorės teiginių dėl nurodyto tikrai ar tariamai buvusio asmeninio pobūdžio incidento tarp jos ir pareiškėjo bei jo sutuoktinės (pastarieji neigia incidentą buvus), nesant objektyvių galimybių patikrinti šią aplinkybę.

Komisija prokurorės elgesį vertino tik Prokurorų etikos kodekso reikalavimų laikymosi aspektu.

Komisija atkreipia dėmesį į tai, kad sakydamas baigiamąją kalbą prokuroras teisme apibendrina bylos nagrinėjimo metu ištirtus duomenis ir reziumuoja valstybinio kaltintojo poziciją konkrečioje nagrinėjamoje byloje. Ši viešai sakoma kalba yra sudėtinė baudžiamojo proceso, savarankiškos jo stadijos dalis, reikšminga tolesniam bylos nagrinėjimui teismo posėdyje ir sukelianti konkrečias procesines teises pasekmes.

Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas reikalavimų baigiamosios kalbos formai ar turiniui nenustato, tačiau valstybinio kaltinimo palaikymo praktikoje akcentuojama, kad baigiamoji kalba turi būti aiški, tiksli, pagrįsta ir įtaigi. Nors baigiamosios kalbos struktūra teisės aktuose neaptariama, atsižvelgiant į proceso esmę ir paskirtį, dėsninga, kad ji turėtų būti artima teismo nuosprendžiui, t. y. turėtų įžanginę, dėstomąją ir rezoliucinę dalis. Baigiamajoje kalboje prokuroras privalo pareikšti valstybinio kaltintojo nuomonę visais nuosprendžiu išsprendžiamais klausimais. Valstybinio kaltinimo palaikymo praktikoje taip pat akcentuojama, kad sakydamas baigiamąją kalbą prokuroras turi likti objektyvus, nešališkas, savo poziciją ir vertinimus grįsti tik tomis aplinkybėmis, kurias galima patikrinti, vengti moralizavimo, pašaipų, perdėto savo emocijų teisiamojo atžvilgiu demonstravimo.

Pažymėtina, kad šališkas ar neetiškas prokuroro elgesys gali turėti konkrečių teisinių pasekmių – tapti prokuroro nušalinimo pagrindu ar net vienu iš galimų teisiamojo apeliacinio skundo argumentų.

Prokurorų etikos kodekso 7.5 punkte nurodyta, kad prokuroras <...> *vengia frazių ar užuominų, kurios galėtų įžeisti <...> teismo proceso dalyvius*; 5.8.1 papunktyje nurodyta, kad prokuroras privalo <...> *sakant viešas kalba laikytis etikos principų, Valstybinės kalbos įstatymo ir teisės aktų reikalavimų*; 5.3.2 papunktyje nurodyta, kad prokuroras privalo <...> *su proceso dalyviais elgtis santūriai, objektyviai, vengti familiarumo ar priešiško elgesio*.

Komisijos vertinimu, prokurorė D. K., baigiamojoje kalboje pateikdama teismui objektyviai patikrinti negalimas aplinkybes, susijusias su tikrai ar tariamai būtu asmeninio pobūdžio incidentu, kuriame galimai dalyvavo ji, pareiškėjas ir jo sutuoktinė, nesilaikė Prokurorų etikos kodekse įtvirtinto nešališkumo principo (5.3, 5.3.2 p.), t. y. pasielgė nesantūriai, neišvengė priešiško proceso dalyvio atžvilgiu demonstravimo, ir taip pažeidė Prokurorų etikos kodekso reikalavimus. Toks prokuroro elgesys negali būti pateisinamas noru atskleisti teismui teisiamojo asmenines ir charakterio savybes, nes kyla iš tikros ar tariamos asmeninės neigiamos prokuroro bendravimo su teisiamuoju patirties ir subjektyvaus jos vertinimo, ir pripažintinas prieštaraujančiu prokuroro nešališkumo principui. Tokiu elgesiu pažeidusi nešališkumo principą, prokurorė D. K. parodė nepagarbą įstatymui, t. y. sakydama viešą kalbą nesilaikė Prokurorų etikos kodekso 5.8.1 papunkčio principų ir taip pažeidė pagarbos įstatymui principą (5.8 p.).

Remiantis kitame tyrime Vilniaus apygardos prokuratūros Vilniaus apylinkės prokuratūros Trečiojo skyriaus vyriausiojo prokuroro pateikta prokurorės D. K. charakteristika, prokurorės tarnyba vertinama gerai, profesinės kvalifikacijos žinių lygis – geras. Prokurorė racionaliai planuoja darbus, siekia kuo efektyvesnio rezultato, pavestas užduotis atlieka laiku, įsigilina į užduotis ir kylančias sudėtingas situacijas, siekia surasti efektyviausią problemos sprendimo būdą, siekia kvalifikuoto ir kokybiško ikiteisminio tyrimo pareigūnų darbo. Sukaupta darbo patirtimi dalijasi su ikiteisminio tyrimo pareigūnais, savarankiškai tobulina kvalifikaciją, domisi ekonominiais, socialiniais, technologiniais pokyčiais, įgytas žinias geba taikyti darbe.

2014 m. pabaigoje Vilniaus apygardos prokuratūros Vilniaus apylinkės vyriausiojo prokuroro pavedimu patikrinus prokurorės D. K. vadovaujamus ikiteisminius tyrimus Nr., Nr., Nr. ir Nr., pastebėta, kad prokurorė neuztikrino principo, įpareigojančio prokurorus ir ikiteisminio tyrimo pareigūnus imtis priemonių, kad per trumpiausią laiką būti atliktas tyrimas ir atskleista nusikalstama veika. Tyrimams vadovaujanti prokurorė nėra davusi rašytinių nurodymų, nesurašiusi reagavimo raštų, pratęsiant terminus nepareikalavusi tarnybinių pranešimų apie atliktus tyrimo veiksmus; ikiteisminiuose tyrimuose nėra jokių duomenų, kad būtų imtasi kokių nors veiksmų tyrimo kokybei ir intensyvumui pagerinti. Prokurorėi trūksta atidumo vykdant prokuratūros žinybiniais teisės aktais nustatytus reikalavimus: pastebėta, kad prokuratūros informacinėje sistemoje nepridedami ikiteisminio tyrimo planai, kai tyrimas trunka ilgiau nei vienus metus.

Taip pat pastebėta, kad prokurorė nevengia pasitarti su kolegomis dėl sudėtingesnių procesinių situacijų, noriai vykdo jai pavestas užduotis. Kita vertus, kolegoms išsako nuogąstavimus, kad yra skriaudžiama, persekiojama. Siekdama sudaryti apie save palankią nuomonę, dėl savo pačios galimai padarytų klaidų ar pažeidimų yra linkusi kaltę primesti kitiems: ikiteisminio tyrimo pareigūnams, dideliame darbo krūviui ir pan.

Komisija, sprendama dėl tarnybinės nuobaudos skyrimo, atsižvelgė į prokurorės D. K. elgesio faktines aplinkybes, kilusias pasekmes ir jos asmenybę charakterizuojančius duomenis. Įvertinusi etikos pažeidimo pobūdį, pažeidimo esmę sudarančių baigiamosios kalbos teiginių turinį, emocinį jų foną ir atsižvelgdama į tai, kad prokurorė D. K. charakterizuojama iš esmės teigiamai, Komisija mano, kad tarnybinė nuobauda prokurorėi neskirtina, tačiau rekomenduotina įsigilinti į Prokurorų etikos kodekso normų turinį, ateityje siekti nešališko ir santūraus elgesio procese.

Remdamasi tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasi Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymo 41 straipsnio 3 dalimi, Prokurorų etikos komisijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2012 m. sausio 9 d. įsakymu Nr. I-16 (Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2014 m. balandžio 22 d. įsakymo Nr. I-85 redakcija), 43.2 papunkčiu, Komisija

k o n s t a t u o j a,

kad Vilniaus apygardos prokuratūros Vilniaus apylinkės prokuratūros prokurorė D. K. pažeidė Prokurorų etikos kodekso 5.3.2, 5.8.1 ir 7.5 papunkčių reikalavimus.

Komisijos pirmininkė

Vida Ramanauskienė

Komisijos nariai:

Alvydas Benošius

Renalda Kučinskaitė

Ernestas Vainas

Gintautas Valickas